

ANASINIFINA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN ANNELERİNİN ANNE TUTUMLARININ İNCELENMESİ (ÇORUM İLİ ÖRNEĞİ)

Derya ATABEY*

Atıf/©: Atabey, Derya (2017). Anasınıfına Devam Eden Çocukların Annelerinin Anne Tutumlarının İncelenmesi (Çorum İli Örneği), Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 10, Sayı 1, Haziran 2017, ss. 145-168

Özet: Bu araştırma, anasınıfına devam eden çocukların annelerinin anne tutumlarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Çorum il merkezinde yer alan ilköğretime bağlı anasınıfına devam eden çocukların anneleri oluşturmuştur. Her sınıftan sekiz çocuğun annesine ulaşılarak toplam 348 anneye çalışılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen “Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)” kullanılmıştır. “Kişisel Bilgi Formu” ve “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ile elde edilen veriler SPSS 20 paket programı ile analiz edilmiştir. “Mann - Whitney U” “Kruskal -Wallis H” testlerinden ve “Korelasyon analizlerinden” yararlanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak 0,05 alınmıştır. Araştırma sonucunda; çocuğun cinsiyetinin annenin “Demokratik” tutumunda etkili olduğu, çocuğun okul öncesi eğitime devam etme süresinin, annenin öğrenim durumunun, annenin çalışma durumunun ve annenin aylık gelirin annenin “Aşırı koruyucu” tutumunda etkili olduğu, çocuğun doğum sırasının, annenin yaşının ve çocuk sayısının anne tutumunda etkili olmadığı saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda; eğitimcilere annelere ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Anne Tutumu, Okul Öncesi Dönem, Çocuk.

A Study into the Mother Attitudes of the Mothers Having a Child Attending to a Kindergarten City of Çorum Sample

Citation/©: Atabey, Derya (2017). A Study into the Mother Attitudes of the Mothers Having a Child Attending to a Kindergarten City of Çorum Sample, Hitit University Journal of Social Sciences Institute, Year 10, Issue 1, June 2017, pp. 145-168

Abstract: This study was carried out to investigate the mother attitudes of the mothers with a child attending to a kindergarten. The working group of the study was made up of the mothers of the children attending to a kindergarten acting under a primary school in the city centre of Çorum. The mothers of eight children in each class were reached and the study was carried out over 348 mothers in total. As a data collection tool, "Personal Information Form" prepared by the researcher and "Parent Attitude Scale" (PAS) that was developed by Karabulut Demir and Şendil (2008) were used. The data obtained through "Personal Information Form" and "Parent Attitude Scale" was analysed in the software package program of SPSS 20. "Mann Whitney U", "Kruskal Wallis-H" tests and "Correlation analysis" were used. The level of significance was taken as 0.05. At the end of the study, it was found that the gender of the child was effective on the democratic attitude of the mother, the period of attending to a preschool education institution, the educational status of the mother, the working status of the mother and the monthly income of the mother had an effect on the overprotecting attitude of the mother, and that the birth rank of the child, the age of the mother and the number of children did not have an effect on the attitude of the mother. Depending on these findings, some recommendations were proposed for educator, mothers and researchers.

Keywords: Mother Attitude, Preschool Period, Child.

I. GİRİŞ

Yaşamın eşsiz bir dönemi olan erken çocukluk dönemi, giderek gelişimin kritik bir dönemi olarak görülmektedir (Bornstein ve Bornstein, 2014: 1; Akt. Ansari ve Crosnoe, 2015: 139). Çocuklar en yoğun ilişkilerini aileleriyle kurdukları için çocukların gelişimlerinde en önemli unsur aile ve ev ortamıdır (Akt. Rubin ve Chung, 2006: 15; Akt. Porumbu ve Necşoi, 2013: 707; Akt. Ward, 2013:1; Tatlı, Selimoğlu ve Bademci, 2012: 101). Bir çocuk için aile ilk sosyal ve eğitim çevresidir (Akt. Porumbu ve Necşoi, 2013: 707).

Ailede çok boyutlu ve çok farklı ilişkiler görülür. Çocuklar ailelerin davranışlarını etkilerken ailelerde çocukların davranışlarını etkiler (Azkeskin vd., 2013: 75). Çocukların sağlıklı gelişimleri için aile içindeki psiko-sosyal iklim, anne babaların birbirleriyle ve çocuklarıyla kurdukları ilişkinin niteliği

oldukça önemlidir ve çocuğa doğrudan etkileri çok açıktır (Akt. Porumbu ve Necşoi, 2013: 707; Öngider, 2013: 437; Coşkun ve Baş, 2015: 196, Akt. Rubin ve Chung, 2006: 15). Ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişki çocukların sosyal (Özbey, 2010: 9), duygusal (Hudson, 2013: 1), kişilik, psikolojik (Öngider, 2013: 437), psiko- sosyal (Tocu, 2014: 153) ve davranış gelişiminde çok önemli bir etkidir (Barnett vd. 2010: 43).

Aile üyeleri tarafından sunulan davranış modelleri ve bilinçli eğitim stratejileri çocukların eğitim başarılarını ve kişisel gelişimlerini belirler (Akt. Porumbu ve Necşoi 2013: 707). Çocuklar anne babalarıyla özdeşim kurdukları için anne babanın davranış kalıpları çocukların kimlik kazanımları için önemli bir etkiye sahiptir (Akt. Pekdoğan, 2016: 427) ve aileler doğrudan ya da dolaylı olarak çocuklarının olumlu davranışlarını destekleyebilirler. Ebeveyn tutumları, çocuğun sosyal ve duygusal gelişim sürecinin sağlıklı gerçekleşebilmesinde, olumlu ya da olumsuz davranış biçimlerini kazanmalarında (Özbey, 2010: 9), bir birey olarak kendilerini tanımalarında, kendi benliğine yönelik sağlıklı algı geliştirmelerinde, diğer bireylerle kuracakları iletişimde, çevresindeki insanları tanımalarında ve onlara karşı güven oluşturmalarında, yaşadığı toplumun sosyo - kültürel özelliklerini benimsemelerinde ve toplum kurallarını öğrenmelerinde (Tezel Şahin ve Cevher 2007: 776), temel alışkanlıkları kazanmalarında (Turan vd. 2010: 15), sosyalleşmelerinde ve sosyal kuralları öğrenmelerinde (Azkeskin vd., 2013: 74), öz düzenleme becerilerini kazanmalarında (Akt. Pianta, 2012: 305), yaşamının sonraki dönemleri ve yetişkinlik dönemlerinde (Öngider, 2013: 437), öncelikle kendilerine, daha sonra da yaşadığı dünyaya faydalı bir birey olmalarında, başarılı olmalarında (Akt. Ward, 2013:1) son derece önemlidir.

Duygusal etkileşimin güçlü, ilişkilerin dengeli olduğu aile ortamında, sevgi ve güven içinde büyüyen çocuklar, gelişimleri için gerekli deneyimleri elde edebilirler (Turan vd., 2010: 13). Aile içinde kendine değer verildiğini hisseden, ihtiyaçları karşılanan, olumlu davranışları desteklenen ve yanlış davranışları konuşularak düşünmesi sağlanan çocuklar, toplumsal hayata kolay uyum sağlayacaktır (Tezel Şahin ve Cevher, 2007: 776). Ebeveynlik ve çocukların anti sosyal davranışları arasındaki ilişki oldukça açıktır ve yetersiz ebeveynlik çocuklarda davranış problemlerinin oluşması ve ilerlemesi için önemli bir risktir (Waller vd., 2012 : 946; Öngider, 2013: 437).

Ebeveyn tutumları ebeveyn çocuk ilişkisinin temelini oluşturur (Azkeskin vd., 2013: 74). Çocukların ilk öğretmenleri olan aileler, çocuklarıyla kurdukları ilişkide göstermiş oldukları tutum ve ilişkinin sıklığı bakımından farklılıklar gösterirler (Akt. Pianta, 2012: 305). Ebeveyn tutumları ise özel inançlardan, düşüncelerden, hislerden, ebeveynlerin kendi anne babalarının davranışlarından, kitaplardan, web sitelerinden, formal ya da informal tavsiyelerden etkilenir (Grusec ve Danyliuk, 2014: 1).

Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen ve bu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan “Ebeveyn Tutum Ölçeği”ni oluşturan “Demokratik”, “Otoriter”, “Aşırı koruyucu” ve “İzin verici” tutumlara ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Demokratik Tutum

Ebeveyn tutumları arasında en etkili ve doğru olan tutum demokratik tutumdur (Tatlı, Selimoğlu ve Bademci, 2012: 102). Aile bireyleri arasında dengeli davranışlar görülür. Karşılıklı hak ve sorumluluklarla birlikte uyulması gereken kurallar vardır. Davranışlar ölçülü ve tutarlıdır. Çocuğun kişiliğinin dengeli biçimde gelişmesi desteklenir (Güler vd., 2010: 38 -39). Ebeveynlerin çocukların üzerindeki kontrolü fazladır ancak bu tür ebeveynler çocuklarının otonomi kazanımlarını ve bağımsız davranışlarını destekler (Altay ve Güre, 2012: 2700) ve çocuklar deneyim kazanmaları için cesaretlendirilirler. Kurallar gerektiğinde esnek olabilir (Güler vd., 2010: 38-39). Ebeveynler çocukların ihtiyaçlarına karşı duyarlıdırlar. Sabırlı, ilgili ve sevecen bir tutum gösterirler (Altay ve Güre, 2012: 2700). Demokratik tutuma sahip ebeveynlerle büyüyen çocuklar, fikirlerini özgürce ifade ederler, kuralları sorgularlar ve alternatif çözüm yolları sunarlar. Girişimci, yaratıcı, paylaşımcı ve benlik algısı yüksek bireyler olurlar (Pekşen Akça, 2012: 4).

Otoriter Tutum

Otoriter tutuma sahip ebeveynler otoritelerini keskin bir şekilde kullanırlar. Çocuklarına karşı duyarlı değildirler (Akt. Terry, 2004: 88). Çocuklarına düşük düzeyde sevgi ve şefkat gösterirler (Akt. Altay ve Güre 2012: 2700). Çocuklarına gösterdikleri ilgi az iken beklentileri üst düzeydedir. İtaat ve cezaya önem verirler (Akt. Terry, 2004: 88; Akt. Chan ve Koo, 2011: 386). Çocuklarıyla olan iletişimlerinde hoşgörü göstermezler. Çocuklarından ebeveynleriyle aynı fikirde olmadıkları zaman kendilerini ifade etmelerini

beklemezler. Açıklama olmaksızın itaat etmelerini beklerler (Akt. Terry, 2004: 88). Çok ilgili ve koruyucu ya da ihmal edici olurlar (Akt. Chan ve Koo, 2011: 386). Otoriter tutuma sahip ebeveynlerle büyüyen çocukların öfkeli oldukları, dışa yönelim ve uyum sorunu yaşadıkları, özsayılarının düşük, kaygı düzeylerinin ise yüksek olduğu görülmektedir (Akt. Sak vd., 2015: 973).

Aşırı Koruyucu Tutum

Anne babaların en önemli sorumluluklarından biri çocuklarını tehlikelere karşı korumak ve kontrol etmektir ancak ebeveynlerin koruyucu tutumu, çocukların gelişimini sınırlandıracak düzeyde olmamalıdır (Çağdaş, 2012: 139). Aşırı koruyucu anne babalar çocuklarına derin duygusal bir bağ ile bağlanırlar. Çocukları için sebepsiz yere aşırı kaygı içindedirler. Bu kaygıdan dolayı çocuklarını aşırı koruma ihtiyacı içinde hissederler. Çocuğa gereğinden fazla özen gösterirler (Babaroğlu, 2014: 37-38). Ebeveynler çocuklarını korudukları düşüncesiyle çocuklarının yerine karar vermekte ve çocukların bütün davranışlarını sınırlandırmaktadırlar. Ebeveynlerin çocuklarına olan ilgisi ve onları korumak istemeleri oldukça normal iken aşırı koruma ve gereğinden fazla kontrol çocukların istenmeyen davranışlar göstermesine neden olmakta ve aşırı korunan çocuklar ihtiyaçlarını ebeveynlerinin karşılamasını beklemektedirler (Güler vd., 2010: 40).

İzin Verici Tutum

İzin verici tutuma sahip ebeveynler, çocuklarına karşı sıcak ve sevecen olmalarına rağmen, çocuklarına karşı çok fazla özgürlük tanırlar ve çocuklarının davranışlarını yeteri kadar kontrol etmezler (Altay ve Güre 2012: 2700). İzin verici ebeveynler samimi ve hoşgörülü ancak kontrolsüzdürler. İzin verici tutuma sahip ebeveynlerle büyüyen çocuklar daha az kendini kontrol eden ve daha az araştıran olma eğilimindedirler (Papalia ve Feldman, 2011:301).

II. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Aile toplumun devamlığını sağlayan sosyal bir yapıdır. Sağlıklı bireylerin ve sonuçta sağlıklı toplumun oluşması ve gelişmesi temelde çocuğun gelişimine bağlıdır (Azkeskin vd., 2013: 74; Şanlı ve Öztürk, 2012: 33; Turan vd., 2010: 13). Çocuğun gelişimindeki en önemli faktör ise kuşkusuz anne baba çocuk ilişkisidir. Anne babaların, çocuklarının gelişimlerine etkileri nedeniyle çocukları için en önemli modeldirler. Çocuklar en yakınındaki

modellerle yani ebeveynleriyle özdeşim kurarak kendi kişiliklerini şekillendirirler (Şanlı ve Öztürk, 2012: 33; Yoleri ve Taşdelen Karçkay, 2015: 121; Uyanık Balat, 2007: 90). Anne babanın çocuk yetiştirme tutumları, bu tutumların nelerden etkilendiği ve çocuğu nasıl etkilediği konusunda bilgisinin artması bir toplum için son derece önem taşımaktadır (Şanlı ve Öztürk, 2012: 33). Özellikle okul öncesi dönemde çocuk yetiştirme tutumlarının değerlendirilmesi önemlidir (Yoleri ve Taşdelen Karçkay, 2015 : 121). Dolayısıyla son yıllarda psikoloji sosyoloji ve ekonominin aileye olan yatırımı, çocukların gelişimleri için yapılan harcamalar ve ayrılan zaman giderek artmaktadır (Akt. Ansari ve Crosnoe, 2015: 140). Bu yüzden, ebeveyn tutumlarının ve bu tutumları etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve aile çocuk ilişkilerin nasıl geliştirilebileceğine ilişkin kapsamlı çalışmaların yapılması gerekmektedir (Tezel Şahin ve Cevher, 2007: 786). Geçmişten günümüze kadar (Turan vd., 2010: 13) anne baba tutumları ile ilgili araştırmalar yapılmasına ve bu araştırmalar son yıllarda artış göstermesine (Akt. Öztürk ve Giren, 2015: 479) rağmen Çorum il merkezinde daha önce böyle bir çalışmanın yapılmadığı tespit edilmiştir. Ebeveyn tutumları, ebeveynlerin çocuklarının nasıl bireyler olmaları ile ilgili beklentilerinden ve gelişimlerinin her bir aşamasında onlara nasıl davranmaları gerektiği hakkındaki inançlarından etkilenir. Aile inançları ise kültürden kültüre değişir (Akt. Trawick Smith, 2014: 484). Ebeveynlik zamanla ve kültürle değişen oldukça karmaşık bir konudur (Sommer, 2012: 115; Şanlı ve Öztürk, 2015: 240). Dolayısıyla Çorum il merkezinde böyle bir çalışmanın yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Anasınıfına devam eden çocukların annelerinin, anne tutumlarının incelenmesi ile elde edilen sonuçların anne babalara, eğitimcilere ve araştırmacılara ışık tutacağı düşünülmektedir. Tüm bu hususlardan yola çıkarak, bu araştırma, Çorum il merkezinde yer alan ilköğretime bağlı anasınıflarına devam eden çocukların annelerinin anne tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

III. YÖNTEM

A. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, anasınıfına devam eden çocukların annelerinin anne tutumlarının farklı değişkenlerle olan ilişkisinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirildiği için bu çalışmada genel araştırma türlerinden ilişkisel araştırma yöntemi kullanılmıştır (Büyükköztürk vd.,2012:23).

B. Çalışma Grubu

Araştırmancının çalışma grubunu Çorum ili merkezinde yer alan, ilköğretime bağlı anasınıfına devam eden çocukların anneleri oluşturmuştur. Her sınıftan rastgele seçilen sekiz çocuğun annesine ulaşılarak toplam 348 anneyle çalışılmıştır.

C. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak; araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgilere ait soruların yer aldığı “Kişisel Bilgi Formu” ve Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen “Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)” kullanılmıştır.

D. Kişisel Bilgi Formu

“Kişisel Bilgi Formu” nda; çocuğun cinsiyeti, doğum sırası, çocuğun okul öncesi eğitime devam etme süresi, annenin öğrenim durumu, annenin çalışma durumu, annenin yaşı, annenin sahip olduğu çocuk sayısı ve annenin geliri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

E. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) anne ve babaların, 2-6 yaş arasındaki çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri ebeveynlik tutumlarının belirlenmesi amacıyla Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 2-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin, formu doldurmaları yolu ile uygulanmaktadır. Ölçek; “Her zaman”, “Çoğu zaman”, “Bazen”, “Nadiren”, “Hiçbir zaman” şeklindeki beşli likert tipi ölçme aracıdır. Ölçek; “Demokratik”, “Otoriter”, “Aşırı koruyucu” ve “İzin verici” olmak üzere dört boyuttan oluşmuştur. “Demokratik” tutum boyutu; 17 madde, “Otoriter” tutum boyutu, 11 madde, “Aşırı koruyucu” tutum boyutu, 9 madde, “İzin verici” tutum boyutu 9 madde olmak üzere toplam 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa değerleri “Demokratik” boyut .83, “Otoriter” boyut .76, “Aşırı koruyucu” boyut .75 ve “İzin verici” boyut ise .74’ tür.

F. Verilerin İstatistiksel Analizi

“Kişisel Bilgi Formu” ve “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ile elde edilen veriler SPSS 20 paket programı ile analiz edilmiştir. Değişkenlerin normal dağılımdan gelme durumları araştırılırken birim sayıları nedeniyle Shapiro Wilk’s’ den yararlanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıklar incelenirken değişkenlerin

normal dağılımdan gelmemesi nedeniyle “Mann - Whitney U” ve “Kruskal - Wallis H” testleri kullanılmıştır. “Kruskal -Wallis H” testinde anlamlı farklılıkların görülmesi durumunda “Post-Hoc” testi ile aralarında farklılık olan gruplar belirlenmiştir. Korelasyon analizi yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak 0,05 kullanılmıştır.

IV. BULGULAR ve TARTIŞMA

Tablo 1’ de demografik özelliklere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1. Demografik Özelliklere İlişkin Dağılım Tablosu

		n	%
Çocuğun cinsiyeti	Kız	182	52,3
	Erkek	166	47,7
	Toplam	348	100,0
Çocuğun doğum sırası	Birinci çocuk	145	41,6
	İkinci çocuk	152	43,7
	Üçüncü çocuk	41	11,8
	Dördüncü çocuk ve üzeri	10	2,9
Çocuğun okul öncesi eğitime devam etme süresi	Toplam	348	100,0
	1 yıl	239	68,7
	2 yıl	84	24,1
	3 yıl ve üzeri	25	7,2
Annenin öğrenim durumu	Toplam	348	100,0
	İlkokul mezunu	99	28,5
	Ortaokul mezunu	91	26,1
	Lise mezunu	92	26,4
Annenin çalışma durumu	Üniversite mezunu ve üzeri	66	19,0
	Toplam	348	100,0
	Evet	78	22,4
	Hayır	270	77,6
	Toplam	348	100,0

Tablo 1’de demografik özelliklere ilişkin frekans dağılımları incelendiğinde; örnekleme dahil edilen annelerin çocuklarının, % 52,3’nün kız, % 47,7’sinin erkek olduğu, % 41,6’sının birinci çocuk, % 43,7’sinin ikinci çocuk, % 11,8’nin üçüncü çocuk, % 2,9’nun dördüncü çocuk ve üzeri olduğu,

% 68,7'sinin bir yıl, % 24,1'nin iki yıl, % 7.2'sinin üç yıl ve üzeri okul öncesi eğitim kurumuna devam ettiği, annelerin % 28.5'nin ilkokul mezunu, % 26.1'nin ortaokul mezunu, % 26.4'nün lise mezunu, % 19.0'nın üniversite mezunu ve üzeri olduğu, annelerin % 22.4' nün çalıştığı, % 77.6'sının ise çalışmadığı görülmektedir.

Tablo 2'de annenin yaşı, çocuk sayısı ve aylık gelirine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 2. Annenin Yaşı, Çocuk Sayısı ve Aylık Gelirine İlişkin Dağılım Tablosu

	n	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss
Annenin yaşı	348	32,2	32,0	21,0	47,0	4,9
Çocuk sayısı	348	2,1	2,0	1,0	5,0	0,7
Aylık gelir	348	2219,4	2500,0	0,0	6500,0	1086,6

Tablo 2'de annenin yaşı, çocuk sayısı ve aylık gelirine ilişkin dağılımları incelendiğinde; annelerin yaş ortalamasının 32, en düşük yaşa sahip annenin 21, en yüksek yaşa sahip annenin ise 47 olduğu, annelerin sahip olduğu çocuk sayılarının ortalamasının 2, en az çocuğa sahip olanın tek çocuğa, en çok çocuğa sahip olanın 5 çocuğa sahip olduğu, annelerin ortalama aylık gelirlerinin 2219 TL en az aylık gelire sahip annenin hiç gelirin olmadığı, en çok aylık gelire sahip annenin ise 6500 TL gelire sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3'de çocuğun cinsiyetine göre anne tutumlarına ilişkin Mann - Whitney U testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 3'de çocuğun cinsiyetine göre anne tutumlarına ilişkin Mann - Whitney U testi sonuçları incelendiğinde; "Demokratik" tutum puanlarına bakıldığında, kız çocuğa sahip annelerin ortalama puanının 73,89, erkek çocuğa sahip annelerin ortalama puanının 75,70 olduğu görülmektedir. Çocuğun cinsiyetine göre anne tutumlarına ilişkin "Demokratik" tutum ortalama puanları karşılaştırıldığında, kız çocuğa sahip annelerin "Demokratik" tutum ortalama puanlarının anlamlı derecede düşük olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Çocuğun cinsiyetinin annenin "Demokratik" tutumunda etkili olduğu ve annelerin erkek çocuklarına karşı daha "Demokratik" tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Çocuğun cinsiyetine göre anne tutumlarına ilişkin "Otoriter", "Aşırı koruyucu" ve "İzin verici"

tutum ortalama puanları karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Yapılan bu çalışmada annelerin erkek çocuklarına daha demokratik davranmasının, kültürün etkisinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Kültür ve kültürel farklılıklar ebeveynliği etkileyen önemli bir faktördür (Rubin ve Chung, 2006: 15). Temel kültürel farklılıkların yanı sıra görece homojen kültürlerde bile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarında belirgin farklılıklar görülmektedir (Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı 2010: 45). Yapılan bazı çalışmalarda bu bulgudan farklı olarak çocuğun cinsiyetinin anne tutumlarında etkili olmadığı saptanmıştır (Aktürk, 2015; Şahin Zeteroğlu, 2014; Aktaş Özkafacı, 2012; Şentürk, 2007).

Tablo 3. Çocuğun Cinsiyetine Göre Anne Tutumlarına İlişkin Mann - Whitney U Testi Sonuçları

		Cinsiyet					Mann-Whitney U Testi				
		n	Mean	Median	Min.	Max.	ss	Sıra Ort.	z	p	
Demokratik	Kız	182	73,89	75,00	44,00	85,00	6,70	159,88			
	Erkek	166	75,70	77,00	55,00	85,00	6,61	190,53	-2,8	0,004*	
	Toplam	348	74,75	76,00	44,00	85,00	6,71				
Otoriter	Kız	182	21,72	21,00	11,00	41,00	5,28	177,56			
	Erkek	166	21,59	21,00	11,00	38,00	5,86	171,15	-0,595	0,552	
	Toplam	348	21,66	21,00	11,00	41,00	5,56				
Aşırı Koruyucu	Kız	182	35,31	36,50	19,00	45,00	5,95	173,05			
	Erkek	166	35,40	36,00	20,00	45,00	6,10	176,09	-0,282	0,778	
	Toplam	348	35,35	36,00	19,00	45,00	6,01				
İzin Verici	Kız	182	20,12	20,00	10,00	33,00	4,76	170,84			
	Erkek	166	20,44	21,00	9,00	36,00	4,89	178,51	-0,712	0,477	
	Toplam	348	20,27	20,00	9,00	36,00	4,82				

* $p<0.05$

Tablo 4'de çocuğun doğum sırasına göre anne tutumlarına ilişkin Kruskal - Wallis H testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. Çocuğun Doğum Sırasına Göre Anne Tutumlarına İlişkin Kruskal - Wallis H Testi Sonuçları

		Doğum Sırası					Kruskal - Wallis H Testi			
		n	Mean	Median	Min	Max	ss	Sıra Ort.	H	p
Demokratik	Birinci çocuk	145	75,6	77	55	85	6,2	186,94	5,435	0,143
	İkinci çocuk	152	74,03	75	44	85	7,14	164,39		
	Üçüncü çocuk	41	73,9	75	55	84	6,87	160,67		
	Dördüncü çocuk ve üzeri	10	77	77	66	84	5,16	204,55		
	Toplam	348	74,75	76	44	85	6,71			
Otoriter	Birinci çocuk	145	22,31	22	11	38	5,72	187,02	4,852	0,183
	İkinci çocuk	152	21,2	21	11	41	5,26	165,69		
	Üçüncü çocuk	41	20,8	20	11	32	5,78	158,24		
	Dördüncü çocuk ve üzeri	10	22,7	23	13	33	6,24	193,45		
	Toplam	348	21,66	21	11	41	5,56			
Aşırı Koruyucu	Birinci çocuk	145	35,5	37	21	45	6,04	176,96	3,608	0,307
	İkinci çocuk	152	34,86	36	20	45	6,28	166,96		
	Üçüncü çocuk	41	35,9	37	19	45	5,16	181,57		
	Dördüncü çocuk ve üzeri	10	38,4	38	32	43	3,86	224,35		
	Toplam	348	35,35	36	19	45	6,01			
İzin Verici	Birinci çocuk	145	20,48	20	11	36	4,86	176,52	1,213	0,75
	İkinci çocuk	152	20,31	20,5	9	30	4,55	176,45		
	Üçüncü çocuk	41	19,41	18	9	29	5,56	158,44		
	Dördüncü çocuk ve üzeri	10	20,3	21,5	10	26	5,25	181,4		
	Toplam	348	20,27	20	9	36	4,82			

*p<0.05

Tablo 4’de çocuğun doğum sırasına göre anne tutumlarına ilişkin Kruskal - Wallis H testi sonuçları incelendiğinde; çocuğun doğum sırasına göre anne tutumlarına ilişkin “Demokratik”, “Otoriter”, “Aşırı koruyucu” ve “İzin verici” tutum ortalama puanları karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir (p>0,05).

Begde (2015) ve Tezel Şahin ve Özyürek (2008) ve tarafından yapılan araştırmalarda; çocuğun doğum sırasının anne tutumlarını etkilemediği sonucuna varılmıştır. Bu sonuçların araştırma bulgumuzu destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Tablo 5’de çocuğun okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresine göre anne tutumlarına ilişkin Kruskal -Wallis H testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5. Çocuğun Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Etme Süresine Göre Anne Tutumlarına İlişkin Kruskal -Wallis H Testi Sonuçları

		Okul Öncesi Eğitime Devam Etme Süresi						Kruskal-Wallis H testi		
		n	Mean	Median	Min.	Max.	ss	Sıra Ort.	H	p
Demokratik	1 yıl	239	74,51	76,00	55,00	85,00	6,90	171,77	1,12	0,571
	2 yıl	84	74,99	76,00	44,00	84,00	6,43	176,56		
	3 yıl ve üzeri	25	76,24	77,00	67,00	85,00	5,66	193,66		
	Toplam	348	74,75	76,00	44,00	85,00	6,71			
Otoriter	1 yıl	239	21,89	21,00	11,00	41,00	5,70	178,62	1,4	0,505
	2 yıl	84	21,05	20,00	12,00	33,00	5,22	163,98		
	3 yıl ve üzeri	25	21,48	21,00	14,00	35,00	5,28	170,42		
	Toplam	348	21,66	21,00	11,00	41,00	5,56			
Aşırı Koruyucu	1 yıl	239	36,35	37,00	19,00	45,00	5,70	190,94	27,6	0,001*
	2 yıl	84	34,14	34,00	22,00	45,00	5,85	152,62		
	3 yıl ve üzeri	25	29,88	29,00	20,00	40,00	5,98	90,90		
	Toplam	348	35,35	36,00	19,00	45,00	6,01			
İzin Verici	1 yıl	239	20,19	20,00	9,00	36,00	5,14	172,41	0,374	0,831
	2 yıl	84	20,43	20,00	12,00	28,00	4,00	177,97		
	3 yıl ve üzeri	25	20,52	21,00	12,00	27,00	4,27	182,78		
	Toplam	348	20,27	20,00	9,00	36,00	4,82			

*p<0.05

Tablo 5’de çocuğun okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresine göre anne tutumlarına ilişkin Kruskal - Wallis H testi sonuçları incelendiğinde; “Aşırı koruyucu” tutum puanlarına bakıldığında, çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna bir yıl devam eden annelerin “Aşırı koruyucu” tutum ortalama puanınının 36.35, iki yıl devam eden annelerin “Aşırı koruyucu” tutum

ortalama puanın 34.14, üç yıl ve daha fazla devam eden annelerin “Aşırı koruyucu” tutum ortalama puanının 29.88 olduğu görülmektedir. Çocuğun okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresine göre anne tutumlarına ilişkin “Aşırı koruyucu” tutum ortalama puanları karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna 3 yıl ve üzerinde devam eden annelerin “Aşırı koruyucu” tutum puanı, çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna 1 ve 2 yıldır devam edenlere göre, çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna 2 yıldır devam edenlerin “Aşırı koruyucu” tutum puanı ise çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna 1 yıldır devam edenlere göre anlamlı derecede düşüktür. Çocuğun okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi arttıkça, annenin “Aşırı koruyucu” tutumunun azaldığı tespit edilmiştir. Çocuğun okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresine göre anne tutumlarına ilişkin “Demokratik”, “Otoriter”, “İzin Verici” tutum ortalama puanları karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Okul öncesi eğitime daha uzun süre devam eden çocukların annelerinin daha az aşırı koruyucu tutuma sahip olmasının, okul öncesi eğitim kurumlarında, okul aile işbirliği kapsamında gerçekleştirilen ebeveyn öğretmen iletişiminin ve aile katılımı çalışmalarının, anne baba eğitim programlarının etkisi olduğu söylenilebilir.

Kurumsal okul öncesi eğitimle bütünleştirilmiş aile eğitimi ile okul öncesi eğitim kurumlarında, anne babaların programa katılımını sağlamak için veli toplantıları, konferanslar, ev ziyaretleri, yazılı iletişim yolları vb. farklı eğitim çalışmaları uygulanarak anne babalara ulaşılmaktadır (Tezel Şahin ve Özyürek, 2012: 25). Yapılan araştırmalar, okul ile işbirliği içinde olan anne babaların çocuk gelişimi ve eğitimiyle ilgili bilgi düzeylerinin arttığını göstermektedir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2012: 55). Uyanık Balat (2007) tarafından yapılan araştırmada; okul öncesi eğitimden yararlanmayan çocukların ailelerinin çok daha fazla düzeyde “Aşırı koruyucu” ve “Sıkı disiplin” tutumunu benimsedikleri ve okul öncesi eğitimden yararlanma süreleri ile bu tutumlar arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Çocukların okul öncesi eğitimden yararlanma düzeyleri ile anne babaların “Demokratik” tutumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirtilmiştir.

Tablo 6'da öğrenim durumuna göre anne tutumlarına ilişkin Kruskal -Wallis H testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6. Öğrenim Durumuna Göre Anne Tutumlarına İlişkin Kruskal -Wallis H Testi Sonuçları

		Öğrenim Durumu					Kruskal -Wallis H Testi			
		n	Mean	Median	Min	Max	ss	Sıra Ort.	H	p
Demokratik	İlkokul mezunu	99	74,41	76	44	85	7,03	170,05	4,159	0,245
	Ortaokul mezunu	91	73,76	75	55	84	7,04	161,35		
	Lise mezunu	92	75,93	77	58	85	6,01	190,63		
	Üniversite mezunu ve üzeri	66	74,98	75	59	85	6,55	176,83		
	Toplam	348	74,75	76	44	85	6,71			
Otoriter	İlkokul mezunu	99	22,08	21	11	36	5,32	183,31	4,539	0,209
	Ortaokul mezunu	91	22,29	22	11	38	6,01	185,41		
	Lise mezunu	92	20,79	20	12	41	5,55	157,8		
	Üniversite mezunu ve üzeri	66	21,36	20,5	14	35	5,2	169,52		
	Toplam	348	21,66	21	11	41	5,56			
Aşırı Koruyucu	İlkokul mezunu	99	37,48	39	22	45	5,2	209,07	38,586	0,001*
	Ortaokul mezunu	91	36,15	37	24	45	5,35	186,4		
	Lise mezunu	92	35,02	36	19	45	6,25	170,27		
	Üniversite mezunu ve üzeri	66	31,52	31,5	20	44	5,92	112,15		
	Toplam	348	35,35	36	19	45	6,01	4-3 4-2 4-1 3-1		
İzin Verici	İlkokul mezunu	99	19,59	19	9	29	5,05	161,99	5,938	0,115
	Ortaokul mezunu	91	21,15	21	9	36	5,11	190,95		
	Lise mezunu	92	19,78	20	11	32	4,54	163,5		
	Üniversite mezunu ve üzeri	66	20,77	21	12	28	4,23	185,92		
	Toplam	348	20,27	20	9	36	4,82			

*p<0.05

Tablo 6'da öğrenim durumuna göre anne tutumlarına ilişkin Kruskal -Wallis H testi sonuçları incelendiğinde; "Aşırı Koruyucu" tutum puanlarına bakıldığında, ilkökul mezunu annelerin "Aşırı koruyucu" tutum ortalama puanının 37,48, ortaokul mezunu annelerin "Aşırı koruyucu" tutum ortalama puanının 36,15, lise mezunu annelerin "Aşırı koruyucu" tutum ortalama puanının 35,02, üniversite ve üzeri mezunu annelerin "Aşırı koruyucu" tutum ortalama puanının 31,52 olduğu görülmektedir. Öğrenim durumuna göre anne tutumuna ilişkin "Aşırı koruyucu" tutum ortalama

puanları karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Üniversite ve üzeri mezunu annelerin “Aşırı koruyucu” puanı ilkökul mezunu ile ortaokul ve lise mezunu olanlara göre; lise mezunu annelerin “Aşırı koruyucu” puanı ise ilkökul mezunu olanlara göre anlamlı derecede düşüktür. Annenin öğrenim düzeyi arttıkça “Aşırı koruyucu” tutumunun azaldığı sonucuna varılmıştır. Öğrenim durumuna göre anne tutumuna ilişkin “Demokratik”, “Otoriter”, “İzin Verici” tutum ortalama puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Annenin öğrenim düzeyi arttıkça aşırı koruyucu tutumunun azalmasının, öğrenim düzeyi yüksek annelerin çocuklarının gelişimleri için yeni fikir ve uygulamaları daha kolay kabul etmelerinden ve çocuklarının sorumluluk alabilen, kendi başına karar veren yaratıcı çocuklar olmalarını istemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Şanlı ve Öztürk (2012) tarafından yapılan çalışmada; annelerin öğrenim durumlarının “Aşırı koruyucu” ve “Sıkı disiplin” tutumlarında etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrenim düzeyi düşük olan annelerin “Aşırı koruyucu” ve “Sıkı disiplin” tutumlarının arttığı belirlenmiştir. Sak vd. (2015) tarafından yapılan çalışmada; anne babaların öğrenim durumlarının “Demokratik” tutumları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı, “Otoriter”, “Aşırı koruyucu” ve “İzin verici” tutumları üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7’de çalışma durumuna göre anne tutumlarına ilişkin Mann -Whitney U testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 7’de çalışma durumuna göre anne tutumlarına ilişkin Mann -Whitney U testi sonuçları incelendiğinde; “Aşırı koruyucu” tutum puanlarına bakıldığında, çalışan annelerin “Aşırı koruyucu” tutum ortalama puanının 32,58, çalışmayan annelerin “Aşırı koruyucu” tutum ortalama puanının 36,16 olduğu görülmektedir. Çalışma durumuna göre anne tutumuna ilişkin “Aşırı koruyucu” tutum ortalama puanları karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Çalışan annelerin “Aşırı koruyucu” puanı çalışmayan annelere göre anlamlı derecede düşüktür. Çalışan annelerin daha az “Aşırı koruyucu” tutuma sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Çalışma durumuna göre anne tutumuna ilişkin “Demokratik”, “Otoriter”, “İzin Verici” tutum ortalama puanları

karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Çalışan annelerin çalışmayan annelere göre daha az koruyucu tutuma sahip olmalarının, çocuklarının bakımı ve eğitimi ile kendisinin dışında büyükanne, anneanne gibi aile yakınlarının ya da bakıcının ilgilenmesi veya çocuklarının okul öncesi eğitim kurumuna devam etmesi sonucunda çocuğun her ihtiyacının annesi tarafından karşılanmaması ve annelerin çocuklarının kendi başına başarmalarını gözlemlemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Demiriz ve Öğretir (2007) tarafından yapılan araştırmada; çalışmayan annelerin çalışan ve emekli olan annelere göre daha fazla “Aşırı koruyucu” ve “Sıkı disiplin” tutumuna sahip oldukları saptanmıştır. Emekli olan annelerin çalışan ve çalışmayan annelere göre daha fazla “Rolünü reddettiği” ve “Geçimsizlik” tutumuna sahip oldukları belirlenmiştir. Şanlı ve Öztürk (2012) tarafından yapılan araştırmada çalışan annelerin “Aşırı koruyucu” ve “Sıkı disiplin” tutumlarının çalışmayan annelere göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Annelerin çalışma durumlarının “Demokratik”, “Ev kadınlığını red” ve “Geçimsizlik” tutumlarında etkili olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 7. Çalışma Durumuna Göre Anne Tutumlarına İlişkin Mann - Whitney U Testi Sonuçları

		Çalışma Durumu					Mann - Whitney U Testi			
		n	Mean	Median	Min	Max	ss	Sıra Ort.	z	p
Demokratik	Evet	78	75,50	76,00	58,00	85,00	6,28	182,42		
	Hayır	270	74,54	76,00	44,00	85,00	6,82	172,4	-0,758	0,449
	Toplam	348	74,75	76,00	44,00	85,00	6,71			
Otoriter	Evet	78	20,86	20,00	11,00	35,00	4,74	156,73		
	Hayır	270	21,89	21,00	11,00	41,00	5,76	179,22	-1,7	0,089
	Toplam	348	21,66	21,00	11,00	41,00	5,56			
Aşırı Koruyucu	Evet	78	32,58	32,50	20,00	45,00	6,35	127,95		
	Hayır	270	36,16	37,00	19,00	45,00	5,68	186,86	-4,454	0,001*
	Toplam	348	35,35	36,00	19,00	45,00	6,01			
İzin Verici	Evet	78	20,64	21,00	10,00	29,00	4,73	186,53		
	Hayır	270	20,17	20,00	9,00	36,00	4,84	171,31	-1,151	0,25
	Toplam	348	20,27	20,00	9,00	36,00	4,82			

* $p<0.05$

Tablo 8’de annenin yaşına göre anne tutumlarına ilişkin korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 8. Annenin Yaşına Göre Anne Tutumlarına İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

	Korelasyon				
	Demokratik	Otoriter	Aşırı Koruyucu	İzin Verici	
Annenin yaşı	r	,069	-,097	-,034	,041
	p	,201	,071	,532	,451
	N	348	348	348	348

*p<0.05

Tablo 8’de annenin yaşına göre anne tutumlarına ilişkin korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde; annenin yaşına göre annenin “Demokratik”, “Otoriter”, “Aşırı koruyucu ve “İzin verici” tutum puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır (p>0,05).

Tezel Şahin ve Özyürek (2008) tarafından yapılan çalışmada; annenin yaşının anne tutumlarında etkili olmadığı saptanmıştır. Bu sonuçların araştırma bulgumuzu destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Tatlı, Selimoğlu ve Bademci (2012) tarafından yapılan çalışmada annenin yaşının annenin “Baskı-disiplin” ile “Aşırı annelik koruyuculuk” tutumlarında etkili olduğu, “Karı-koca geçimsizliği”, “Ev kadınlığını reddetme” ve “Demokratik” tutumlarında etkili olmadığı belirlenmiştir. Dursun (2010) tarafından yapılan çalışmada; genç anne ve babaların “Aşırı koruyucu” ve “Sıkı disiplin” tutumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sak vd. (2015) tarafından yapılan çalışmada; anne-babaların yaşlarının “Demokratik”, “Otoriter” ve “İzin verici” tutumları üzerinde etkili olduğu “Aşırı koruyucu” tutumları üzerinde ise etkili olmadığı belirtilmiştir.

Tablo 9’da annenin sahip olduğu çocuk sayısına göre anne tutumlarına ilişkin korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 9. Annenin Sahip Olduğu Çocuk Sayısına Göre Anne Tutumlarına İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

		Korelasyon			
		Demokratik	Otoriter	Aşırı Koruyucu	İzin Verici
Çocuk sayısı	r	-,071	,080	,034	-,054
	p	,183	,134	,522	,314
	N	348	348	348	348

*p<0.05

Tablo 9’da annenin sahip olduğu çocuk sayısına göre anne tutumlarına ilişkin korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde; annenin sahip olduğu çocuk sayısına göre annenin “Demokratik”, “Otoriter”, “Aşırı koruyucu” ve “İzin verici” tutum puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir (p>0,05).

Aktürk (2015) tarafından yapılan çalışmada çocuk sayısının annenin “Demokratik”, “Otoriter” ve “İzin verici” tutumlarında etkili olduğu, “Aşırı koruyucu” tutumlarında ise etkili olmadığı bulunmuştur. Sak vd. (2015) tarafından yapılan çalışmada; çocuk sayısının annenin “Demokratik” ve “Otoriter” tutumunda etkili olduğu, “Aşırı koruyucu” ve “İzin verici” tutumunda ise etkili olmadığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 10’da annenin gelirine göre anne tutumlarına ilişkin korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 10. Annenin Gelirine Göre Anne Tutumlarına İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

		Korelasyon			
		Demokratik	Otoriter	Aşırı Koruyucu	İzin Verici
Aylık gelir	r	,018	-,032	-,323**	,076
	p	,885	,800	,008	,547
	N	348	348	348	348

*p<0.05

Tablo 10’da annenin gelirine göre anne tutumlarına ilişkin korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde; “Aşırı koruyucu” tutum puanlarına bakıldığında r değerinin -,323**, p değerinin ,008, olduğu görülmektedir. Annenin aylık geliri arttıkça “Aşırı koruyucu” puanı azalmaktadır. İki değişken arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (p<0,05 ; r=-0,323). Annelerin gelirine göre annenin “Demokratik”, “Otoriter” ve “İzin

verici” tutum puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Gelir düzeyi yüksek olan annelerin aşırı koruyucu tutumlarının daha az olmasının nedeninin yüksek gelire sahip annelerin çocuklarının sosyal imkan ve olanaklardan daha çok yararlanma fırsatı bulmaları ve buna bağlı olarak çocukların yaşadıkları deneyimler sonucunda daha bağımsız davranmaları, daha çok sorumluluk almaları ve herşeyi annelerinden beklememeleri olduğu düşünülmektedir. Ayrıca gelir düzeyi yüksek ebeveynlerin, çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda rehberlik ve danışmanlık hizmetleri alma, bilgi ve iletişim teknolojilerinden daha kolay yararlanma gibi nedenlerden dolayı aşırı koruyucu tutumlarının azaldığı söylenebilir.

Yukay Yüksel ve Yıldırım Kurtuluş (2016) tarafından yapılan çalışmada ailenin sosyo ekonomik seviyesi düştükçe annelerin daha koruyucu davrandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun araştırma bulgumuzu destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

V. SONUÇ VE ÖNERİLER

Anasınıfına devam eden çocukların anne tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada; çocuğun cinsiyetinin annenin “Demokratik” tutumunda etkili olduğu ve annelerin erkek çocuklarına karşı daha “Demokratik” tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Çocuğun cinsiyetinin annenin “Otoriter”, “Aşırı koruyucu” ve “İzin verici” tutumlarında etkili olmadığı bulunmuştur.

Çocuğun doğum sırasının annenin, “Demokratik”, “Otoriter”, “Aşırı koruyucu” ve “İzin verici” tutumlarında etkili olmadığı saptanmıştır.

Çocuğun okul öncesi eğitime devam etme süresinin annenin “Aşırı koruyucu” tutumunda etkili olduğu bulunmuştur. Çocuğu okul öncesi eğitime 3 yıl ve üzerinde devam eden annelerin, çocuğu okul öncesi eğitime 1 ve 2 yıldır devam eden annelere göre ve çocuğu okul öncesi eğitime 2 yıldır devam eden annelerin, çocuğu okul öncesi eğitime 1 yıldır devam eden annelere göre daha az “Aşırı koruyucu” tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Çocuğun okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi arttıkça annenin “Aşırı koruyucu” tutumu azalmaktadır. Çocuğun okul öncesi eğitime devam etme süresinin annenin “Demokratik”, “Otoriter” ve “İzin verici” tutumlarında etkili olmadığı tespit edilmiştir.

Annenin öğrenim durumunun annenin “Aşırı koruyucu” tutumunda etkili olduğu saptanmıştır. Üniversite ve üzeri mezunu olan annelerin ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olan annelere göre; lise mezunu olan annelerin ise ilkokul mezunu olan annelere göre daha az “Aşırı koruyucu” tutuma sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Annenin öğrenim durumu arttıkça “Aşırı koruyucu” tutumu azalmaktadır. Annenin öğrenim durumunun annenin “Demokratik”, “Otoriter” ve “İzin verici” tutumlarında etkili olmadığı sonucuna varılmıştır.

Annenin çalışma durumunun annenin “Aşırı koruyucu” tutumunda etkili olduğu saptanmıştır. Çalışan annelerin çalışmayan annelere göre daha az “Aşırı koruyucu” tutuma sahip oldukları görülmüştür. Annenin çalışma durumunun annenin “Demokratik”, “Otoriter” ve “İzin verici” tutumlarında etkili olmadığı bulunmuştur.

Annenin yaşının annenin “Demokratik”, “Otoriter”, “Aşırı koruyucu” ve “İzin verici” tutumlarında etkili olmadığı tespit edilmiştir.

Annenin sahip olduğu çocuk sayısının annenin “Demokratik”, “Otoriter”, “Aşırı koruyucu” ve “İzin verici” tutumlarında etkili olmadığı saptanmıştır.

Annenin gelirinin annenin “Aşırı koruyucu” tutumunda etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Annenin aylık geliri arttıkça “Aşırı koruyucu” tutumu azalmaktadır. Annenin aylık gelirinin annenin “Demokratik”, “Otoriter” ve “İzin verici” tutumlarında etkili olmadığı tespit edilmiştir.

Öneriler

- Eğitimcilere, “Anne baba eğitimi”, “Ebeveyn tutumları”, “Aile katılımı”, “Çocuk gelişimi ve eğitimi” gibi konularda seminerler, konferanslar, paneller düzenlemeleri önerilebilir.
- Annelere “Anne baba eğitimi”, “Ebeveyn tutumları”, “Aile katılımı”, “Çocuk gelişimi ve eğitimi” gibi konularda yapılan seminerlere, konferanslara, panellere katılmaları, ilgili yayınları takip etmeleri önerilebilir.
- Araştırmacılara farklı illerde çocukların anne baba tutumlarını incelemeleri, anne baba tutumlarını karşılaştırmaları, “Aşırı koruyucu” tutum ile ilgili araştırmalar yapmaları önerilebilir.

KAYNAKÇA

- AKTAŞ Özkafacı, A. (2012). *Annenin çocuk yetiştirme tutumu ile çocuğun sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ar-El Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- AKTÜRK, F. M. (2015). *Çocukları okul öncesi eğitime devam eden (5 yaş grubu) ebeveynlerin ana-baba tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Anabilim Dalı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı, Konya.
- ALTAY, F. B., & Güre, A. (2012). Okul öncesi kuruma (devlet-özel) devam eden çocukların sosyal yeterlik ve olumlu sosyal davranışları ile annelerinin ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4) Güz : 2699-2718.
- ANSARİ, A., & Crosnoe, R. (2015). Children's elicitation of changes in parenting during the early childhood years. *Early Childhood Research Quarterly*, 32: 139-149.
- AZKESKİN, K., Güven, G., Güral, M., & Sezer, T. (2013). Parenting styles: Parents with 5-6 year old children. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*. 3: 74-82.
- BABAROĞLU, A. (2014). *Çocuk psikolojisi ve ruh sağlığı*. 3. Baskı, Ankara: Vize yayıncılık.
- BARNETT, M. A., Shanahan, L., Deng, M., Haskett, M. E., & Cox, M. J. (2010). Independent and interactive contributions of parenting behaviors and beliefs in the prediction of early childhood behavior problems. *Parenting: Science and Practice*, 10: 43-59.
- BEGDE, Z. (2015). *Öğretmen ve ebeveyn tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözüme becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı, Karabük.
- BORNSTEİN, L., & Bornstein, M. H. (2014). Parenting styles and child social development. *Encyclopedia on Early Childhood Development*, 2014-2016 CEECD-SKC-ECD- Parenting Skills.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A.
- CHAN, T. W., & Koo, A. (2011). Parenting style and youth outcomes in the Uk. *European Sociological Review*, 27 (3): 385- 399.
- COŞKUN, Y., & Baş, A. (2015). Okul öncesi eğitime devam eden çocukların anne babalarının çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerinin karşılaştırılması. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (2): 195-210.
- ÇAĞDAŞ, A. (Editör) (2012). *Anne baba çocuk iletişimi*. Ankara: Eğitim Kitab.
- DEMİRİZ, S., & Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1): 105-122.
- DURUSUN, A. (2010). *Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Programı, İzmir.
- GRUSEC, J. E., & Danyliuk, T. (2014). Parents' attitudes and beliefs: their impact on children's development. *Encyclopedia on Early Childhood Development*, 2014-2016 CEECD- SKC-ECD Parenting Skills.
- GÜLER, T. (Editör) (2010). *Anne baba eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- HUDSON, J. L. (2013). Parent child relationships in early childhood and development of anxiety & depression. *Encyclopedia on Early Childhood Development*, 2013-2015 CEECD / SKC-ECD Anxiety And Depression
- KARABULUT DEMİR, E., & Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (21): 15-25.

- ÖNGİDER, N. (2013). Anne baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4): 420-440.
- ÖZBEY, S. (2010). Okul öncesi çocuklarda uyum ve davranış problemleriyle başa çıkmada ailenin rolü. *Aile ve Toplum Dergisi*, 21: 9-18.
- ÖZTÜRK, M., & Giren, S. (2015). Annelerin ebeveynlik algıları ile çocuklarının problem davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2): 477-503.
- PAPALIA, D. E., & Feldman, R. D. (2011). *A child's world infancy through adolescence*. Twelfth Edition, New York: Mc Graw Hill Connect Learn Succeed.
- PEKDOĞAN, S. (2016). Annelerin istismar potansiyellerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, (17) 2: 425 - 441.
- PEKŞEN Akça, R. (2012). Ana babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları. *Akademik Bakış Dergisi*, 29: 1-13.
- PIANTA, R. C. (Editor) (2012). *Handbook of early childhood education*. New York London: The Guilford Press.
- POROMBU, D., & Necşoi, D. V. (2013). Relationship between parental involvement attitude and children's school achievements. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 76: 706 - 710.
- RUBİN, K. H., & Chung, O. B. (Editors). (2006). *Parenting beliefs, behaviors and parent child relations. A cross cultural perspective*, New York Hove: Psychology Press.
- SAK, R., Şahin Sak, İ. T., Atli, S., & Şahin, B. K. (2015). Okul öncesi dönem: Anne baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3): 972-991.
- SOMMER, D. (2012). *A childhood psychology young children in changing times*. New York: Palgrave Macmillan.
- SÜMER, N., Gündoğdu Aktürk, E., & Helvacı, E. (2010). Anne baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye'de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, Haziran 13 (25): 42-59.
- ŞAHİN ZETEROĞLU, E. (2014). *Altı yaşındaki çocukların anne baba tutumları ile çoklu zekâ alanları ve grup içi etkinlik düzeyleri arasındaki ilişki*. Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Bursa.
- ŞANLI, D., & Öztürk, C. (2015). Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8 (4): 240-246.
- ŞANLI, D., & Öztürk, C. (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32: 31-48.
- ŞENTÜRK, S. (2007). *5-6 yaş çocukların çalışan ve çalışmayan annelerinin çocuk yetiştirme tutumları ile bu çocukların sosyal duygusal uyum düzeylerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı, İstanbul.
- TATLI, S., Selimoğlu, H., & Bademci, D. (2012). Çocukları okul öncesi eğitime devam eden annelerin aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Yıl: 2, 2 (3): 101-114.
- TERRY, D. J. (2004). Investigating the relationship between parenting styles and delinquent behavior. *McNair Scholars Journal*, 8 (1), Article 11: 86-96.
- TEZEL ŞAHİN, F., & Özyürek, A. (2012). *Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı*. İstanbul: Morpa.
- TEZEL ŞAHİN, F., & Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Yaz*, 6(3): 395- 414.
- TEZEL ŞAHİN, F., & Cevher, F. N. (2007, 10-15 Eylül). *Türk toplumunda aile-çocuk ilişkilerine genel bir bakış*. ICANAS 38 (38). Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara.
- TOCU, R. (2014). Study on the parental beliefs and attitudes towards child rearing and education. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 137: 153- 157.

- TRAWICK Smith, J. (2014). *Early childhood development a multicultural perspective*. Sixth Edition, USA, Pearson.
- TURAN, T., Kartal, A., Kuzu Kurban, N., Zencir, M., & Acun Kapıkıran, N. (2010). *Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin ebeveyn davranışlarının çocuklarının öz bakım ve sosyal becerileri ile ilişkilerinin incelenmesi*. Pamukkale Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi (Paubap), Proje No: 2009BSP007
- UYANIK BALAT, G. (2007). İlköğretime başlayan çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*,32 (143): 89- 99.
- WALLER, R., Gardner, F., Hyde, L. W., Shaw, D. S., Dishion, T. J., & Wilson, M. N. (2012). Do harsh and positive parenting predict parent reports of deceitful - callous behavior in early childhood? *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 53 (9): 946- 953.
- WARD, U. (2013). *Working with parents in the early years*. Second Edition, London: Sage, Learning Matters.
- YOLERİ, S., & Taşdelen Karçkay, A. (2015). Okul öncesi aile katılımının ebeveyn tutumlarını yordayıcı etkisi. *Milli Eğitim*, 206, Bahar: 121-134.
- YUKAY Yüksel, M., & Yıldırım Kurtuluş, H. (2016). Okul öncesi dönemdeki 4-5 yaş grubu öğrencilerin benlik kavramı ve bağlanma stillerinin anne davranışları açısından incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), Makale No: 20: 182-195.